

Plzeň 19.3.2012
čj. SRS 011356/2012

Oblastní odbor SRS
Slovanská alej 2179/20
326 00, Plzeň

**Zpráva č. 1 oblastního odboru PLZEŇ
o výskytu škodlivých organismů a poruch
za období od 1.1.–18.3.2012**

1. Počasí

Počátek ledna byl teplotně nadnormální a deštivý, denní teploty vystoupaly i nad 10 °C. Sněhové srážky jen ve vyšších nadmořských výškách, kromě horských poloh nebyla sněhová pokrývka téměř žádná nebo pouze slabá. V posledním lednovém týdnu došlo ke značnému ochlazení a v prvních čtrnácti únorových dnech panovaly silné mrazy na celém území oblasti.

V některých dnech v časných ranních hodinách se teploty dostaly pod - 25 °C. Sněhová pokrývka v této době byla slabá nebo žádná, a tak na většině území převládaly holomrazy. V polovině února nastalo oteplení (denní teploty 1 až 5 °C) a vydatnější sněhové srážky přecházely v dešťové, přičemž rychle roztál led na vodních tocích a došlo k náhlému zatopení ploch v okolí těchto toků. V prvním březnovém týdnu došlo k oteplení přes den až na 10 °C, následovalo ochlazení a opětovné noční mrazy. Další výrazné oteplení přišlo na konci sledovaného období, a to od 15.3. O posledním víkendu sledovaného období (17. až 18.3.) se odpolední teploty vyhouply až ke 20 °C. Na konci sledovaného období již nespadlo mnoho dešťových srážek a sucho zpomaluje regeneraci plodin.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Půda je již rozmrzlá a místy již i oschlá, mnohé pozemky jsou tedy již přístupné technice. Porosty byly v průběhu první poloviny března přihnojeny a v tomto týdnu začíná ošetřování řepek ozimých proti stonkovým krytonoscům spojené s dalším přihnojováním dusíkatými hnojivy, které podpoří porosty při regeneraci.

Většina porostů je poškozena dlouhotrvajícími silnými únorovými holomrazy, přičemž intenzita poškození je různá. Místy vymrzly slabší rostliny a porosty budou pravděpodobně mezerovité. K regeneraci dochází vzhledem k donedávným ranním přízemním mrazíkům a momentálnímu suchu velmi pozvolna, a proto nelze zatím přesněji odhadnout míru poškození. Po výrazném oteplení na konci sledovaného období se projeví, jak porosty nepříznivou zimu přečkaly.

OBILNINY

Zdravotní stav porostů je z hlediska výskytu škodlivých organismů dobrý, bez výskytu chorob. Listová plocha je často silně pomrzlá. Zaorávaných porostů pravděpodobně nebude mnoho, ale problematických bude jistě více.

PŠENICE OZIMÁ (RF 13 – 23, třetí list rozvinutý až třetí odnož viditelná)

Po celém území oblasti jsou jak porosty relativně dobře přezimované, tak i velmi silně poškozené, kde lze uvažovat i o zaorání. Intenzita poškození je ovlivněna například silou

sněhové pokrývky, orientací pozemku, termínem setí, půdními podmínkami a použitou odrudou (zahraníční odrůdy přezimovaly mnohdy podstatně hůře). Částečné **poškození mrazem** vykazuje většina porostů. Při současném oteplení a přihnojení začnou tyto porosty regenerovat. Při náhodném průzkumu v porostu pšenice ozimé v k.ú. Stanětice (okres Domažlice) bylo testem vitality u odebraných poškozených rostlin zjištěno, že 50 % rostlin je dobře životaschopných, 25 % slabě a 25 % rostlin tvoří rostliny uhynulé. Při stejném testu na Tachovsku bylo zjištěno, že průměrně zahynulo 5 až 10 % rostlin, na nejvíce poškozených místech až 15 – 20 % a na Chebsku při stejném testu bylo zjištěno, že průměrně uhynulo 20 až 30 % rostlin. Ačkoliv se tedy porosty jeví neperspektivně, mají zmrzlé listy a poškozené odnože s rezavým zbarvením, jsou schopny regenerace. Významné poškození pšenice ozimé mrazem bylo zjištěno např. na Domažlicku (Staňkov – ves, 15.3., Doubrava u Puclic, 15.3., Milavče, 14.3., Koloveč, 14.3., Stanětice, 14.3.), Plzni – jihu (Štáhlavy, 16.3., Stod, 15.3.), Rokycansku (Lhotka u Radnic, 13.3.), Karlovarsku (Sedlo u Toužimi, 15.3.) a Klatovsku (Kolinec, 14.3. a Hradešice, 13.3.). Plošné střední poškození mrazy bylo zaznamenáno na Domažlicku (Postřekov, 13.3.).

Růžová sněžná plísňovitost obilnin (*Monographella nivalis*) nebyla v oblasti zaznamenána.

Střední výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** sledován v okrese Domažlice (Milavče, 14.3.), Klatovy (Hradešice, 13.3.) a Tachov (Pernolec, 13.3.).

Pozorování hrabošů se provádí v porostech o výměře větší než 5 ha na počátku a na konci vegetace. Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem 4 x 250 m² = 1000 m²) a vynásobením 10 krát.

Ošetření na jaře se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se zjistí více než 50 až 200 užívaných východů z nor na 1 ha.

JEČMEN OZIMÝ (RF 24 – 26, čtvrtá až šestá odnož viditelná)

Porosty ozimých ječmenů jsou **poškozené holomrazy** a místy **poškozené zamokřením** a prozloutlé. Po nynějším oteplení a přihnojení v minulých dnech by mělo dojít k rychlé regeneraci a růstu. Testem vitality na 20 rostlinách ječmene ozimého odebraných z porostu v k.ú. Drahotín (okres Domažlice) byla zjištěna i na životaschopných rostlinách vždy zhruba polovina odnoží uhynulých. Zcela uhynulých rostlin z odebraných poškozených rostlin bylo 40 % a při stejném testu v k.ú. Malý Bor (Klatovsko) bylo 34 % rostlin uhynulých. Významné poškození mrazem zaznamenáno na Domažlicku (Staňkov – ves, 15.3., Semošice, 15.3., Drahotín., 13.3., Chrastavice, 7.3.), Rokycansku (Bušovice, 13.3.), Plzni – jihu (Chlum u Blovic, 1.3. – plošné střední poškození) a Klatovsku (Malý Bor, 6.3.).

Sklerocia **šedobílé sněžné plísňovitosti obilnin na ozimém ječmeni (*Typhula incarnata*)** zjištěna ve slabé intenzitě na Karlovarsku (Stráň, 12.3.).

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Hodnotí se výskyt rostlin, na kterých jsou vytvořena sklerocia houby.

Ochrana: nezařazovat ozimý ječmen po ozimém ječmeni. Na jaře lehké převláčení a časné přihnojení lehce přístupným dusíkem. Případné ošetření proti padlí ječmene na podzim může snížit napadení chorobou. Moření osiva.

Střední výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** sledován v okrese Plzeň - jih (Štáhlavice, 8.3.), Plzeň – sever (Dolany u Plzně, 13.3.) a Domažlicku (Chrastavice, 7.3.).

Způsob pozorování a indikace ochrany proti hraboši polnímu viz pšenice ozimá.

Lokální poškození porostů rytím **prasete divokého (*Sus scrofa*)** při vyhledávání hrabošů a zbytků kukuřičných palic (ječmen ozimý bezorebně zaset po kukuřici) zjištěno na Domažlicku (Semošice, 15.3.).

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 15 – 19, pátý pravý list vyvinutý až 6 až 9 a více listů vyvinuto)

Všechny porosty jsou více či méně **poškozeny** únorovými **holomrazy**, listová plocha je často silně pomrzlá. Přesnější odhady zatím nelze provést, neboť chladné počasí, poměrné sucho a noční mrazíky mezi 5. až 15.3. brzdily rostliny ve vegetaci. Porosty, které byly na podzim přerostlé, byly mrazem často silně zasaženy. Významné poškození řepky ozimé mrazem např. v k.ú. Sedlo u Toužimi (Karlovarsko, 12.3.), kde je v současné době více než 50 % rostlin odumřelých, a to nerovnoměrně v pruzích a na vyvýšených místech pozemku, kde bylo v zimním období nejméně sněhu, dále na Domažlicku (Doubrava u Puclic, 15.3., Chocomyšl, 14.3., Koloveč, 14.3. – zde odhadem 10 % poškozených rostlin, Zahorany u Domažlic, 14.3. – zde dohadem 10 – 15 % poškozených rostlin, Drahotín, 13.3. – zde až 50 % rostlin poškozeno, Poběžovice u Domažlic, 13.3. – zde poškozeno 10 – 15 % rostlin, Domažlice, 5.3.), na Plzni – jihu (Černotín u Dnešic, 15.3., Štáhlavy, 5.3., Vlčtejn, 1.3. – zde až 90 % vnějších listů poškozeno, ale středy rostlin jsou zelené a rostliny budou schopny regenerovat), na Rokycansku (Litohlavy, 13.3.), Klatovsku (Týnec u Janovic nad Úhlavou, 15.3., Kolinec, 14.3., Malý Bor, 6.3.) a Tachovsku (Velký Rapotín, 9.3. a 2.3.).

Porosty řepky ozimé jsou také kromě mrazového poškození **poškozeny chladem** (fialové zbarvení vnějších listů) – např. na Klatovsku (Týnec u Janovic nad Úhlavou, 15.3., Kolinec, 14.3., Malý Bor, 6.3.), na Plzni – jihu (Štáhlavy, 5.3.).

Poškození zamokřením (např. Plzeň – sever). Toto poškození často na souvratích.

Při oteplení na počátku března byly instalovány Mörickeho misky, ve kterých byly odečteny na Domažlicku (Klenčí pod Čerchovem, 5.3.) první výskyty stonkových krytonosců, a to **krytonosce řepkového (*Ceutorhynchus napi*)**. **Krytonosec čtyřzubý (*Ceutorhynchus pallidactylus*)** byl prvně a zároveň v silné intenzitě zaznamenán na Plzni – jihu (Štáhlavy, 5.3.). Poté byl výskyt stonkových krytonosců slabý nebo bez výskytu téměř až do konce sledovaného období. Zvýšená intenzita náletu probíhala o víkendu 17. - 18.3. z důvodu výrazného oteplení.

Zjišťování výskytu brouků v Mörickeho miskách se provádí 2 x týdně ve 2 miskách nebo na 2 žlutých lepových deskách od dosažení maximální teploty 6 °C do zjištění maxima náletu brouků. Mörickeho misky nebo žluté lepové desky se umístí na 2 protilehlé strany vybraného porostu, nejméně 10 m od jeho okraje směrem do porostu. Mörickeho misky se naplní do ¾ vodou. Aby se snížilo povrchové napětí vody, kápne se do každé misky saponátový přípravek a při jarních mrazících se přidá lžice kuchyňské soli, aby voda nezamrzala. Množství brouků se kontroluje tak, že se obsah misky přelije přes husté síto a brouci se po usušení určí a spočítají.

Signalizujeme zahájení ošetření u pozemků, kde průměrný výskyt brouků krytonosce řepkového (*Ceutorhynchus napi*) přesáhl 3 ks na 1 misku a 1 den, u krytonosce čtyřzubého (*Ceutorhynchus pallidactylus*) přesáhl 5 ks na 1 misku a 1 den.

První výskyt imag **dřepčíka olejkového (*Psylliodes chrysocephalus*)** v Mörickeho misce byl zachycen na okrese Plzeň - jih (Štáhlavy, 5.3.).

Silný výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** v porostech byl sledován na okrese Domažlice (Chocomyšl, 14.3., Koloveč, 14.3. a Poběžovice u Domažlic, 13.3.). Střední výskyty byly pozorovány na Klatovsku (Týnec u Janovic nad Úhlavou, 15.3. a Kolinec, 14.3.) a na Chebsku (Velká Šitboř, 13.3.). Slabé výskyty byly pozorovány na mnoha místech oblasti.

Způsob pozorování hrabošů a indikace ochrany viz pšenice ozimá.

Lokální výskyty poškození porostů prasetem divokým (*Sus scrofa*) sledovány na Domažlicku (Chocomyšl, 14.3., Koloveč, 14.3. a Doubrava u Puclic, 15.3.).

PÍCNINY

JETEL LUČNÍ

V porostech jetelovin se hraboš polní po zimě vyskytuje, pravděpodobně nedošlo k žádné zásadní redukci populací v důsledku byť mimořádně velkých holomrazů.

Silný výskyt hraboše polního (*Microtus arvalis*) sledován v okrese Domažlice (Hlohovčice, 15.3., Únějovice, 14.3. a Domažlice, 6.3.) a Klatovy (Lomec u Klatov, 15.3. a Jetenovice, 6.3.). Střední výskyty pozorovány v okrese Plzeň – jih (Drahkov, 7.3. a Vlčtejn, 7.3.) a Domažlice (Třebnice u Domažlic, 13.3., Mašovice u Meclova, 13.3. a Radonice u Milavčí, 13.3.). Slabý výskyt sledován v okrese Plzeň – sever (Dolany u Plzně, 17.1.).

Způsob pozorování hraboše polního viz pšenice ozimá.

Chemické ošetření porostu se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se zjistí více než 50 až 200 užívaných nor na 1 ha.

Poškození porostů rytím prasete divokého (*Sus scrofa*) při vyhledávání hrabošů zjištěno na Domažlicku (Únějovice, 14.3.).

TOLICE VOJTĚŠKA

Slabý výskyt hraboše polního (*Microtus arvalis*) sledován v okrese Rokycany (Litohlavy, 13.3.).

Způsob pozorování hraboše polního viz pšenice ozimá.

Chemické ošetření porostu se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se zjistí více než 50 až 200 užívaných nor na 1 ha.

PASTVINY, LOUKY, TTP

Silný výskyt hraboše polního (*Microtus arvalis*) sledován v okrese Domažlice (Chocomyšl, 14.3.) a střední výskyt pozorován v okrese Plzeň - jih (Hradec u Stoda, 15.3.). Slabý výskyt zaznamenán v okrese Plzeň – jih (Kotouň, 7.3., Drahkov, 7.3. a Vlčtejn, 7.3.).

Způsob pozorování hraboše polního viz pšenice ozimá.

Chemické ošetření porostu se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se zjistí více než 50 až 200 užívaných nor na 1 ha.

OVOCNÉ DŘEVINY

Začíná líhnutí přezimujících škůdců ze zimních vajíček. Na celém území převládají slabší výskyty nebo bez výskytu. Silnější výskyty mohou být zaznamenány u neošetřovaných stromů v silničních stromořadích, extenzivních sadech a na rozptýlené zeleni.

Jádroviny

JABLOŇ (RF 00)

Na jabloních zatím nejsou patrná mrazová poškození.

Nebyl zaznamenán významnější výskyt vajíček svilušky ovocné (*Panonychus ulmi*).

Líhnutí vajíček svilušky ovocné se sleduje 1x týdně od fenofáze rašení (53 BBCH). Na pěti náhodně vybraných místech výsadby se odebere na počátku rašení po jedné větvičce s vajíčky svilušky. Z každé větvičky se odřízne štítek kůry obsahující cca 100 vajíček a opatrně (aby se vajíčka nepoškodila) se přilepí štěpařským voskem apod. na podložní mikroskopické sklíčko nebo na dřevěnou destičku. Kolem štítu se vytvoří souvislý rámeček nanesením lékařské vazelíny, podložní sklíčka nebo dřevěné destičky (celkem pět) se zavěsí na pěti různých místech sadu do korun stromů a pravidelně se sleduje průběh líhnutí.

Ošetření akaricidy proti svlušce se signalizuje při zjištění 70–75 % vylíhlých larev ze zimních vajíček na neošetřených stromech.

Střední výskyt **štítenky čárkovité (*Lepidosaphes ulmi*)** zaznamenán lokálně na silničním stromořadí na Klatovsku (Sobětice u Klatov, 12.1.).

Proti přezimujícím stádiím škůdců je vhodné provést předjarní ošetření olejovými přípravky.

OKRASNÉ DŘEVINY

BRSLÉN

V průběhu měsíce ledna byl zjišťován slabý výskyt přezimujících vajíček **mšice makové (*Aphis fabae*)** na brslenech – Plzeň – jih (Sedlec u Starého Plzeňce, 17.1.), Plzeň – sever (Radčice u Plzně, 3.1.) a Domažlicko (Chocomyšl, 10.1.).

Za oblastní odbor Plzeň zpracovala: Ing. Zuzana Pšererová